

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341. 1

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2018.32.149584>

Т. В. Гольденберг, аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра міжнародного права

вул. Січових Стрільців, 19, Львів, 79000, Україна

ЮРИДИЧНІ ПІДСТАВИ ДІЯЛЬНОСТІ ВСЕСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Статтю присвячено аналізу юридичних підстав діяльності Всесвітньої організації охорони здоров'я. Стверджується що у підставами діяльності ВООЗ як і більшості інших міжнародних міждержавних організацій є установчий договір, акти прийняті на підставі установчого договору, а також акти вказані в установчому договорі та документи інших організацій.

Ключові слова: Всесвітня організація охорони здоров'я, ВООЗ, установчий договір.

Постановка проблеми. Прагнення України інтегруватися в європейський правовий та політичний простір досить часто передбачає імплементацію міжнародних стандартів в тій чи іншій сфері в національне законодавство. Серед іншого це стосуються і міжнародних стандартів у сфері охорони здоров'я. Як відомо, основні норми в галузі охорони здоров'я сфері розробляються під егідою Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), яка виконує роль основного координуючого органу в цій сфері. Для належної імплементації цих міжнародних стандартів необхідним є більш чітке розуміння юридичної природи, в тому числі і правових підстав її діяльності ВООЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання діяльності ВООЗ досить часто ставали предметом дослідження як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Серед основних з них можна назвати І. Сенюту, Т. Короткого, В. Менга, Н. Хендель та ряд інших. Однак на сьогодні відсутні дослідження, що стосуються правових підстав діяльності цієї організації.

Метою статті є аналіз правових підстав діяльності ВООЗ, зокрема установчого договору та інших документів, які прийняті на підставі цього акту.

Виклад основного матеріалу. Однією з найважливіших характеристик будь-якої міжнародної організації в тому числі і ВООЗ, є юридичні підстави її діяльності. Загальновідомо, що юридичною підставою діяльності майже всіх міжнародних організацій є її установчі документи - Статути. Однак крім статутів до цієї категорії також можна віднести і ряд інших актів що приймаються на підставі статуту. Саме тому більшість вчених стверджують, що міжнародні організації діють на підставі наступних актів: 1) установчої угоди; 2) інших угод (які умовно поділяють на два основні типи: угоди про штаб-квартиру і угоди щодо з інших спеці-

альних питань, зокрема щодо привілеїв та імунітетів організації та її персоналу), актів прийнятих самою організацією (рішень її органів) та інших джерел міжнародного права. Деякі автори наводять більш широкий перелік підстав діяльності міжнародних організацій.

Так, Х. В. Шперун зазначає: «що до актів, які регулюють діяльність міжнародних міжурядових організацій слід віднести: 1) установчу угоду яку, як правило, називають Статут, проте, можливі і інші назви, зокрема - Конституція у ВООЗ, Конвенція у ІКАО, Статті угоди у МВФ і МБРР; 2) універсальні договори, що врегульовують окремі питання правового статусу міжнародних організацій, зокрема, привілеї та імунітети, порядок укладення міжнародних договорів тощо; 3) угоди за участю самої організації. Найважливішою із таких є угода про штаб-квартиру. Можливими є також угоди про статус представництв міжнародної організації в окремій державі. Окремим видом таких угод можна вважати угоди про співпрацю між двома міжнародними організаціями; 4) рішення самої міжнародної організації, особливо ті, які носять обов'язкову юридичну силу; 5) рішення інших міжнародних організацій, зокрема-про надання статусу спостерігача тощо; 6) окремі судові рішення, які стосуються конкретної організації. Так, зокрема, статус СНД серед іншого визначається Рішенням Економічного суду СНД про правосуб'єктність даної організації; 7) доктрина міжнародного права, як допоміжне джерело. Наприклад, так звана концепція домислюваної компетенції, яку досить активно використовують сучасні міжнародні організації, впливає із доктрини міжнародного права [1, с. 90-91].

Суттєво відміною щодо даного питання є позиція І. О. Білорус. На її думку, правовий статус і діяльність міжнародних організацій (як міжурядових, так і неурядових) регулюється множиною розрізнених міжнародних актів, що носять як правовий, так і не правовий характер. Тобто основними підставами є багатосторонні міждержавні договори і конвенції, резолюції міжнародних міжурядових організацій та акти самих міжнародних організацій являють собою ту систему норм, що призначена для регулювання діяльності і правового статусу міжнародних організацій у міжнародних відносинах [2, с. 19]. Однак найбільш виваженою видається позиція польського вченого З. Доліва-Клепарські, який зазначав: «діяльність кожної міжнародної організації засновується на низці правових актів, які умовно можна розділити на три категорії: 1) установчі акти; 2) акти, що походять від установчих і прийняті самою організацією; 3) в деяких організаціях акти вказані в установчому договорі [3, с. 56]». До першого виду автор відносить статут організації, до-другої її рішення (як обов'язкового, так і рекомендаційного характеру), а до третьої – спеціальні угоди, які відповідно до статуту організація має укласти після початку функціонування.

І хоча дана класифікація є досить умовною, та притаманною не для всіх організацій, вона видається цілком прийнятною для дослідження правових підстав діяльності ВООЗ. Спробуємо проаналізувати кожен з вказаних видів документів.

1) Установчі акти міжнародних організацій. За своєю юридичною природою статут міжнародної організації, є багатостороннім міжнародним договором, на чому неодноразово наголошувалося в доктрині міжнародного права [4, с. 11]. Все вищесказане стосується і ВООЗ. Як зазначалося вище, установчий договір цієї ор-

пертною допомоги державам; 3) рекомендації для лікарів стосовно особливостей проведення деяких видів процедур чи застосування окремих методів лікування та медичних препаратів.

б) Рішення міжнародних організацій, які стосуються реалізації її завдань і функцій. Як справедливо відзначає В. Менг, більшість рішень міжнародних організацій приймається для реалізації конкретних завдань і функцій органів міжнародної організації, і у зв'язку з цим не носить правотворчого характеру, а по суті є виконавчими актами [5]. При цьому переважно рішення, які стосуються загальних питань і проблем діяльності міжнародної організації, а також форм і способів реалізації її завдань і цілей, у випадку коли вони стосуються необмеженої кількості випадків найчастіше приймаються вищим або виконавчим органом міжнародної організації, і іноді вимагають додаткової згоди від урядів держав членів. Однак навіть в такому випадку ці рішення зобов'язують виключно організацію, а державу лише в межах тих зобов'язань, які випливають із Статуту. Більшість міжнародних організацій не можуть приймати юридично обов'язкових рішень. Однак як виняток з цього правила можна назвати ООН (Резолюції Ради безпеки), ІКАО, МВФ, Всесвітній поштовий союз та ВООЗ.

Повноваження ВООЗ (а саме її вищого органу – Асамблеї) приймати обов'язкові для держав-членів рішення передбачено статтями 21-22 Конституції. При цьому чітко передбачено перелік питань яких можуть стосуватися такі рішення, а саме: санітарних і карантинних вимог та інших заходів, спрямованих проти міжнародного поширення хвороб; номенклатури хвороб, причин смерті і практики суспільної охорони здоров'я; стандартів діагностичних методів дослідження для їх міжнародного використання; стандартів щодо нешкідливості, чистоти і сили дії біологічних, фармацевтичних і подібних продуктів, що мають обіг в міжнародній торгівлі; реклами і ярликів біологічних, фармацевтичних і подібних продуктів, що мають обіг в міжнародній торгівлі. При чому такі рішення стають обов'язковими для всіх членів після того, як буде зроблено належним чином оповіщення про їх прийняття Асамблеєю охорони здоров'я, за винятком тих членів Організації, які сповістять Генерального директора в зазначений в оповіщенні термін про відхиленні їх або застереженнях щодо них. Тобто, держава має можливість відмовитися від виконання цих правил. З іншої сторони існує точка зору, що правила прийняті в порядку ст. 21 слід вважати не рішеннями міжнародної організації, а особливою формою міжнародного договору, згоду на який держава дала в момент прийняття Конституції ВООЗ [6, с. 18].

в) Міжнародні договори, які укладають міжнародні організації з іншими суб'єктами міжнародного права. Для ефективного виконання своїх функцій міжнародні організації досить часто укладають міжнародні договори. Право на укладення таких договорів не завжди прямо прописане в установчому договорі організації і досить часто його виводять з концепції «іманентної компетенції».

Всі договори які укладає міжнародна організація можна розділити на три типи, в залежності від суб'єкта з яким укладається такий договір, а саме: договори з іншими міжнародними організаціями, договори з державами-членами та договори з державами, що не є членами організації.

Право ВООЗ укладати міжнародні договори регулюється досить оригінально. Так, прямо не передбачено можливості організації укладати договори з держава-

На практиці ВООЗ також можна навести приклади такого регулювання, однак в значно менших масштабах. Так, наприклад, діяльність ВООЗ як спеціалізованої установи ООН в деяких випадках потрапляє до сфери регулювання Резолюцій Генеральної Асамблеї ООН та Економічної та соціальної ради. Теж саме стосується її співробітництва з Світовою організацією торгівлі, ЮНЕСКО, ЮНЕП та ряду інших організацій. Однак слід зазначити, що таке регулювання здійснюється актами цих організацій опосередковано, оскільки такі можливості випливають з угод, які ВООЗ уклала з цими інституціями.

Висновки. На основі вищесказаного можна зробити наступні висновки.

Юридичними підставами діяльності ВООЗ як і більшості інших міжнародних міжурядових організацій є установчий договір, акти прийняті на підставі установчого договору, а також акти вказані в установчому договорі та документи інших організацій.

Установчий договір – Конституція ВООЗ за своєю юридичною природою є міжнародним договором. Що ж стосується другої групи, а саме актів прийнятих на підставі установчих актів, то вони є найбільш чисельною групою. Їх умовно можна розділити на: а) внутрішнє право міжнародної організації; б) деякі рішення міжнародних організацій, які стосуються реалізації її завдань і функцій; в) міжнародні договори, які укладають міжнародні організації з іншими суб'єктами міжнародного права.

Важливу роль у регулюванні діяльності ВООЗ належить документам про які згадується в самому установчому договорі. До таких слід віднести Статут ООН.

Список літератури

1. Шперун Х. В. Правовий статус Міжнародного валютного фонду : дис...канд. юрид. наук: 12.00.11 – міжнародне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. – Київ, 2013. - 220 с. С. 90-91.
2. Білорус І. О. Правосуб'єктність міжнародних неурядових організацій в умовах глобалізації міжнародного економічного права [Текст] : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 – міжнародне право. – Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2005. - 21 с.
3. Doliwa-Klepacki Z. Encyklopedia Organizacji Mendzynarodowych. Warszawa, Wydawnictwo 69, 1997. 630 s.
4. Дунас О. І. Правовий статус міжнародних фінансових організацій: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.11– міжнародне право. – Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2009. - 20 с.
5. Meng W. Internationale Organisationen völkerrechtlichen Deliktsrecht URL: http://www.zaoerv.de/45_1985/45_1985_2_a_324_371.pdf.
6. Беляков А. В. Всемирная организация здравоохранения как центральный орган обеспечения права человека на здоровье /А. В. Беляков // Российская юстиция. 2009. № 8. С. 18-20.
7. Basic documents. Forty-eighth edition Including amendments adopted up to 31 December 2014. World Health Organization, 2014. URL: <http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf#page=205>.
8. Коробенкова М. А. Некоторые аспекты нормотворческой деятельности Всемирной организации здравоохранения. Социальное и пенсионное право. 2010. № 2. С. 27-30.

Стаття надійшла 25.11.2018 р.

T. V. Гольденберг, аспирант

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Кафедра международного права

ул. Сечевых Стрельцов, 19, Львов, 79000, Украина

ЮРИДИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВСЕМИРНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ

Резюме

Статья посвящена анализу юридических оснований деятельности Всемирной организации здравоохранения. Утверждается что в основаниями деятельности ВОЗ как и большинства других международных межправительственных организаций является учредительный договор, акты принятые на основании учредительного договора, а также акты, указанные в учредительном договоре и документы других организаций.

Учредительный договор - Конституция ВОЗ по своей юридической природе является международным договором. Что же касается второй группы, а именно актов принятых на основании учредительных актов, то они являются наиболее многочисленной группой. Их условно можно разделить на: а) внутреннее право международной организации; б) некоторые решения международных организаций, касающихся реализации ее задач и функций; в) международные договоры, заключаемые международными организациями с другими субъектами международного права.

Ключевые слова: Всемирная организация здравоохранения, ВОЗ, учредительный договор.

T. V. Goldenberg, Postgraduate Student

Lviv Ivan Franko National University

the Department of International Law

Sichovykh Striltsiv Street, 19, Lviv, 79000, Ukraine

LEGAL GROUNDS OF FUNCTIONING THE WORLD HEALTH ORGANIZATION

Summary

The given article is devoted to the analysis of the WHO's activity legal background. Comparing to the majority of other International Organizations, the foundation of the WHO's activity is claimed to be identical to the said structures, as it possesses a founding covenant, the acts descending from the said covenant as well as the acts proscribed in the founding covenant and other IGO acts.

The founding covenant - the WHO Constitution, upon its legal nature, is an international accord. Concerning the second group, namely the acts descending upon the founding covenant, it would be intelligible to subdivide them into a number of groups. These are represented as follows: a) the internal law of the organization; b) a number of IGO decisions in connection with the implementation of its aims and functions; c) international accords which are concluded by IGOs with other international law subjects.

Key words: World Health Organization, WHO, founding covenant.